

čanja. Francoska vlada skerbi tako za ohranitev gojzdov, da nar poprej opominja in svari nemarniga posestnika, — če ne uboga, obseje vlada njegov gojzd z drevnim semenam in ga vzame začasno v svojo posest, v katerim času se mora nemarni posestnik svojim pravicam odpovedati; še le po preteku izgovorjeniga časa stopi spet v svoje pravice.

Naj bi se to tudi pri nas zgodilo, ker je gotovo, da je v naših goratih deželah veliko veliko gojzdniga prostora, kteriga se posamski posestniki niso sami v stanu lotiti in kteriga le država v gojzd predelati zamore. Se je to zgodilo, naj se postavi te gojzdne novine določeni čas pod oskerbnitvo države in se ž njimi tako ravná, kakor postave za zabranjene gojzde (Bannwälder) velevajo.

(Konec sledi.)

Ozír na asekuracijo zoper točo preteklo leto 1851.

V Terstu je družba, ktera zraven družih zavarovíl tudi prejema zavarovanje zemljiš zoper škodo, ki jo toča napravi; imenuje se po laško „azienda assicuratrice“. Gosp. Karinger, tergovec v Ljubljani in opravnik te družbe za Krajnsko, nam je podal konecletni obrajt, v katerim so zavarovanci iz mnogih deželá zaznamovani z zaznamkam: koliko so zavarovali, koliko zavarovine plačali, za koliko jih je toča poškodovala in koliko so odškodnine prejeli. Najdemo v tem zapisku (v katerim česke, ogerske in laške dežele niso zaznamovane) iz Štajarskiga zavarovanih 659, med temi po toči poškodovanih 195; iz Krajnskiga zavarovanih 275, poškodovanih 112, iz Koroškiga zavarovanih 19, poškodovanih nobeniga. Na Krajnskem jih je bilo med zavarovanimi poškodovanih v okrajni Ljubljanski 5, v Černomeljski 95, v Novomeški 7, v Vipavski 4, v Krajnski 1. Škoda njih je bila prerajtana na 10.848 fl. 27 krajc.; plačali zavarovine so skupej 1333 fl. 46 kr., prejeli so pa odškodnine 2999 30 kr., tedaj se je moglo za-nje iz občne zaloge, ki se iz vsih dežel napravlja, še 1665 fl. 44 kr. vzeti.

Odškodnina je preteklo leto le 27 fl. 39 kr. za sto znésla, zato ker je toča hudo bila, zavarovancov pa je premalo bilo.

Dokler se ne bojo vsi kmetovavci te koristne naprave vdeležili, bo tarifa za zavarovanje vedno velika in odškodnina manjši, kadar bo škode več. Če bi se pa vsi poprijeli, bi bilo le malo plačati in odškodnina bi bila polna — za to ker je ta družba vzajemna, to je, kar se denarja nabere, se konec leta po razmeri poškodovanja med poškodovance razdeli, le 7½ fl. od sto se odvzame za stroške, ki so za opravnike te družbe izgovorjeni.

Slovanski popotnik.

* Nek iskren horvaški rodoljub je vložil pri vredništvu „Südslav. Zeitung“ 200 gold. za dar dobre prostonarodne igre v horvaškem jeziku. Igre se zamorejo pošiljati do 1. kvetna t. l. vredništvu imenovanih novin.

* Ravno je na svet prišlo „slovo njegovom preosveštenstvu upokojenom vladiki Petru II. Petroviću Njegošu svélom gospodaru Črne gore i Brda“, govorjeno 11. novbra 1851 v gerski cerkvici na Dunaju in spisano o serbskem jeziku (s cirilico) po serbskem prvem pe-

sniku Subotiću. Natisnjeno na stroške kneza Mihaila Obrenovića (mlajšega), iskrenega prijatla rajnkega. V tem „slovu“ je vse življenje slavnega vladika popisano. Ni na prodaj; dajejo ga le na dar; škoda le, da se ne dobi na prodaj, ker bi si ga gotovo marsikdo oskerbel, kteremu sicer tako ne bo v roke prišlo.

* Pravoznansko-politično imenstvo za Rusine je že gotovo. Ilirsko-slovenskega je še le 14 pól natisnjenih.

* Za narodni rusinski muzeum — pravi „Zorja Galicka“ — se je že mnogo denarja nabralo; iz zgornjo-ogerskih okrajn prihajajo obili darovi.

* V Temišvaru je bil te dni prvi velki zbor serbskega bravnega društva; snidilo se je 70 udov, kterih vsak plačuje na leto 6 gold. Za vodja je bil zvoljen arhimandrit Maširević, za vodja namestnika dr. Stefanović in za knjigarja profesor dr. Tirol. Pričakuje se, da se bo še mnogo novih udov nabralo.

* V mestu Vladimiru na Ruskem se je postavilo novo mestno igrališče.

* Kaznačić v Dobrovniku je zdal knjigo pod naslovom „narodne pesmi Jugoslavenov“. V nji je razgovor g. Tomaseo-ta o pesmah Slovanov in razgovor g. Kaznačića v pesmah okolice Dobrovniške. Velja knjiga 1 fl.; skupšina je določena milodarne mu zavodu jugoslovanskih vdóv in sirot, kterih možje in očetje so v poslednjih vojskah ob življenje prišli.

* V „narodnih novinah“ oznani gospod dr. Jakob Tkalec slovstveno delo brez naslova, kterega namen je — kakor pravi — svoje rojake soznani z ostanjki rimske umetnosti, ki so se izkopali in našli v Sisku in v toplicah pri Varazdinu. Popisu teh starinskih ostanjkov so podobe priložene. Celo delo se razdeli v dva razdela; prvi razdel ima na 7 tablah 59 oblik, drugi razdel pa na 5 tablah 24 oblik. Cena vsakega razdela je 3 gold. Celo delo bo prišlo na svitlo do konca mesca januarja 1852.

* V Pragi v tiskarnici sinov Bogomila Haase se tiska, kakor „Pražske noviny“ pravijo, od gospoda Hanka spis pod naslovom: „Přehled literatury Česke“ po drugem natisu zgodovine českega slovstva od Jungmanna. Ta knjiga ima biti za šole in dom na Českem, Moravskem in Slovaškem.

* Gospod Hanka je poskerbel, da se tiska angleški prevod kraljedvorskega rokopisa od prof. A. H. Wratislava.

* Ni še davno, kar so sostavili zapisnik knjižnice kardinala Mezzofanti-a. Našle so se knjige v njej v 400 različnih jezikih in narečjih.

* Prvi trije deli zbirke spisov rusa Kukolnika so v Petrogradu že na svitlo prišli; čerterti del se pa ravno tiska. Dotični trije deli, ki imajo 2000 strani, zapopadejo sledeče dramatiške spise: Torquato Tasso, Roka Vsemogočnega domovine resnica, Knez Mihael Vasiljević, Skopin-Šujskij, Guilio Moati; potem roman Evelina de Vallerolle in povedke: Nadinka, Plukovnik, Leslie, Psyche, Montecchi in Capuleti. Fr. Cegnar.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Gradca se piše: V Štajarskih in Koroških rudnikih gotovo ni nič manj železa kakor na Angleškem, in Štajarsko in Koroško železo je spoznano še

boljši od Angleškiga, — vunder je naše železo tukaj v rudnikih dvakrat dražji kakor je na Angleškim. To ni teško zapopasti, ako se pomisli, da je austrijsko rudarstvo še zmiraj na posamske privilegije in samoprodaje oklenjeno, in na neko število fužinarjev omejeno; ti pa so med sabo zastopljani in ceno visoko napenjajo. V tem — mislimo — bo nova colna naprava prav dobra, ker se bo smélo ptuje blago s primernim dacam vpeljavati. Silno smešno bi pa bilo viditi, ako bi Angleži na Koroško in Štajarsko svoje železo na prodaj vozili, kar se bo gotovo zgodilo, če naši fužinarji ne odjenjajo od presilne cene, in če v razširjenje rudništva ne bojo pripustili tudi drugim se tega obertništva vdeležiti. Nadvojvoda Janez, eden nar prvih rudninskih lastnikov, je že sklenul, drugim fužinarjem v tem lep izgled biti, in je svojim tovaršem nasvetoval, ceno železa ponizati, scer pa potrebne nove naprave in poprave v fužinarstvu vpeljati, da se bo po teh pridobilo, kar se bo tam odjenjalo. V fužinah družih dežel so te koristne poprave že zdavnej vpeljane, — pri nas jih ni, in čmu? saj se, ker noben drug zraven ne more, tudi slabeji blago domá lahko dražje prodaja. Da se bo pa v fužinah prihodnje bolji kup železo izdelovati zamoglo, naj se pred vsim namest z dervami kuri spremogam, ker derva morajo vsako leto dražji biti, ko je lesa v gojzdih čedalje manj. Vsak se tudi čudi in praša: zakaj se tudi po železnicah derva kurijo namest premoga, kteriga je v deželi dovolj! 6 ur od tod, v Vogtsbergu, proti Ogerskim, je dokaj premoga na belim dnevu. Ga lože pridobiti in v rabo vpeljati, je svetoval nadvojvoda Janez: naj bi se železnica tje naredila; ali rudarji se niso hotli tega nasveta dostojno poprijeti — zdaj mislijo, da naj se na cesarske stroške ta železnica naredi. Tako nam manjka prave žive volje iz svojih moči vzajemno kaj narediti, — povsod se naslanjamo le na drugo pomoč in zato zaostajamo v tolicih rečéh. (Triest. Z.)

Iz Istrije od Kvieta. V. Ljube Novice! dolgo sim se že pripravljaj vam kaj iz naših krajev pisati. Pri nas okoli Buj, od Dragonje do Kvieta, od morja do Opertla (Portole) ni bila ravno slaba letina lani; vsega bomo imeli, hvala Bogu, za to leto po potrebi, le krompir nam močno gnjuje. Malo krompirja sadé že dve leti tukajšni kmetovavci bližje morja; zato so se pa turšice veliko bolj poprijeli kakor poprej, akoravno tukajšni Istrianci tako rekoč že od nekdanj od turšice živijo. Pšenice je bilo letos srednje mére in tudi skor vedno ravno take cene kakor u Ljubljani. Benaški star, to je, dva mernika in pol, velja 5 fl. Vina imamo prav dobrega in tudi še veliko za prodaj; le to je škoda, da Krajnci še premalo poznajo naše kraje in da se dolzega pota k nam bojijo. Vino černo (refošk) je po 5¹/₂ do 6¹/₂ fl. vedro austrijske mére; kdor ga pa po domači méri, ktera je skorej u vsaki fari drugačna, kupi, ga dražje plača, pa vender neč ne zgubi, ako zna računati. — Sviloprejke so bile letos libra (funt) po 42 kr. srednje cene; od njih dobí mnogi kmet veliko pomoč, čeravno u ravninah poleg morja manj veljajo kakor na hribcih. — Olje bo tudi letos le srednje letine, ker že štiri leta nam červ (*Phloiotribus oleae*, talj. *Punteruolo*) veršiče objeda, in tako je že četerti del okoli Buj, Umaga, Novegagrada (Cittanuova) in Dragonje silno poškodvanih oljik. Ni dolgo, da je nam okrajno poglavarstvo po županih pomoč naznanilo tega červa zatreti; kratko in dobro se vidi to podučenje, ali če bo tudi pomagalo, ne vémo; Bog daj! — Med mlatvo in tergatvo mesca septembra imajo tukajšni kmetje tud z rujem veliko opraviti; stari in mladi vsi se po pustih pašnikih z žetvo ruja trudijo, in prej kakor v treh tednih si po 20 do 30 fl. pridobijo, akoravno ni libra

osušeniga in omlateniga ruja dražji kakor po krajcarji, k večimu po krajcarji in pol. Resnično vam povém, da Istriani bi ne bili tako sirotni kakor so, ako bi znali bolj varčno živeti, in ako bi ne bilo toliko oderavcov siročine med njimi, ki so prave pijavke našega ljudstva! Z Bogom!

Iz Horvaškega. Kakor za spominek dr. Preserna na Slovenskem, se tudi na Horvaškem nabera denar za spominek Stanko Vraza. Dozdaj se je že nabralo 301 gold. in 4 kraje.

Xp. *Iz Celja.* (Konec popisa Sulcbaške prigodbe). Ni res, da bi bilo 60 kmetov iz Sulcbaha nad imenovane 3 stražnike žandarje planilo, ampak — kakor sodniška preiskava na mestu kaže — je bilo le 15 ali 20 begúncov in kakih čvetero kmečkih fantov, ki so hotli vjete tri tovarše oprostiti; temu so se žandarji po svoji dolžnosti krepko zoperstavili in na to se je pričel kerjav boj, pri katerim pa ob življenje ni nihče prišel ne žandarjev ne napadnikov, kakor se je v časnikih bralo, da so vsi žandarji mertvi in da so tudi izmed svojih kmetje več mertvih poskrili. Še gerji laž, ki se je tudi na vse strani po svetu zaplodila, je pa, da sta ondanšnji fajmošter in župan ti javni silovitosti v pripomoč bila; — kot skozi in skozi poštena možá, ki se nista nikakor imenovanega hudodelstva vdeležila, ju je preiskavna komisija v Kopli berž spoznala. — Na to, kakor se iz tega vidi, veliko huji popisano prigodbo je iz Ljubljane, Celjovca in Celja (ne pa iz Gradca tudi raketna baterija, kakor „Augsburgarca“ piše) prišlo vojakov in žandarjev vsih skupej okoli 500, deloma za to, da bi ostra sekucija kmete primorala deležnike tistega silnega prigodka naznaniti, deloma in nar bolj pa zato, da se ima to gnjezdo begúnov na tanjko preiskati, vsak sumljiv vjeti in tako iz tega kraja ta derhal enkrat popolnoma pregnati, ktera se potikuje po Sulcbaških planinah in po gorah, ki so s temi planinami v dotiki (ne pa po Hrušici, Birnbaumerwald, ktero glasoviti Gradčki dopisnik v „Augsburgarci“ tikama Sulcbaha postavi!! *).

*) Veliko smešniga o krajopisih slovenskih smo že brali v nemških časnikih, kar bi vredno bilo, da bi se v poštne smešnice (Postbüchel) postavilo. In taki možje, kterim se še clo ne sanja, kje je ta, kje uni kraj, — taki možje pišejo in sodijo tudi naš narod, njegovo število, njegov jezik!! Bog nam daj dobro! Pa pustimo to, ker zamorec se ne da umiti; raji čujmo, kaj o tem dopisnik iz Gradca v časniku »Leipziger Zeitung« piše, iz kteriga je »Augsburgarca« glasoviti popis — ad majorem sui gloriam — še ponatisnila v listu 8. tega leta na strani 119. Med drugimi lažmi zastran Sulcbaha tudi tole beremo: »Mit den aufsätzigen (sic) Bauern soll zugleich eine gegen 200 Köpfe starke Bande von Deserteurs im Vereine sein, welche sich wohlbewaffnet in dem dortigen (Sulzbacher) unwegsamem Gebirge, zumal dem sogenannten Birnbaumer-Wald, der sich 20 Stunden lang bis an die Gränze von Kroatien hinzieht, geworfen hat und plündernd weit und breit in die Umgegend streift«, — to se pravi po slovensko: »S puntarskimi kmeti je nek tudi blizo 200 glav močna truma begúnov združena, ktera se močno oborožena klati po ondanšnjih (Sulcbaških) brezpotnih gojzdih, zlasti po Hrušici, ktera se 20 ur delječ, noter do Horvaške meje vleče, kodar ropa po dolgem in širokem krog in krog«, Sulcbah in pa Hrušica sta si po tem takem soseda! In — kmetje se puntajo v Sulcbahu in imajo še puntarsko tovaršijo v Hrušici! Pa vse to še temu dopisniku ni zadosti. Tudi žlahni gospôdi ne prizanese in jo pritakne v predgovoru svojega popisa tudi vpornim kmetam v slovanskih deželah, ktere se po njegovih mislih zraven ogerskih nar bolj zoperstavljajo novi napravi žandarjev, rekoč: »auch der Adel, welcher sich plötzlich in seiner zeither schrankenlosen Willkühr beschränkt sieht, ist der Neuerung (den Gensd'armen) feindlich gesinnt«, Ali je mogoče iz Gradca zoper slovenske dezele, ki so tako blizo Gradca, z zdravo pametjo kaj ta cig a pisati?!

Kako prestrašeni so dobrovoljni Sulcbaharji mogli biti, ko se je v vsako hišo po 10—12 vojakov dalo, čeravno, hvala našemu previdnemu g. deželnemu poglavarju in našemu skerbnemu g. okrajnemu poglavarju! le za malo dni, zamore vsak lahko zapopasti, ki pomisli, da že en sam vojak je ondašnjim gorjancem ne navaden prikazek. Sadaj je 50 vojakov v Sulcbahu, ki za svoj živež sami skerbé, — več jih je pa v bližnjih vaséh.

Davke odrajujejo tukajšni prebivavci tako redovno in tako natanjko, da s prvim brištom večidel celoletni davek odrajtajo — in to je nov dokaz, kako lažnjiv je tisti dopis iz Gradca, ki pravi, da so jim vojake tudi za iztirjanje dolžnih davkov vkvartirali.

Po neprenehanim sledenji po begúnih in družih potepuhih so jih dosihmal 76 zasačili, 46 na Štajarski, 30 na Krajski strani, nekaj se jih je prostovoljno podalo; med temi tudi nekteri stari možje blizo 70 let, ki so jo, vojaškemu stanu uiti, še v letu 1809 tu sém pobegnuli in so se ta celi dolgi čas po tukajšnih berlogih skrivali. Ravno slišim, da so 6 begúnov oroženih in z živežem previdenih v neki pečini zasačili.

Komisija v Kopli, ktera marljivo preiskuje hudodelstvo vstaje, ni mógla dosihmal nobenega tega hudodelstva zlo krivega izvediti, celò nobenega pa izmed prebivavcov Sulcbaha.

Vjeti begúni in uskoki, če sicer niso deležniki dopernešega hudodelstva, se bojo izročili nabiravnim vodijam dotičnega okraja, da se pripravni v vojaški stan dajo, ostali pa po vojni postavi s potnim listom izpusté. —

To je popis tiste glasovite prigodbe v Sulcbahu, za ktereга resnico sim porok, in ktereга razglasiti me je vest naganjala, da se s krivičnimi ne sodijo tudi nedolžni. Dopisnikom pa tiste baže, kakoršne je dopisnik iz Gradca v „Augsburgarci“, svetjemo: naj vzamejo krajopisne knjige v roke, naj se vsedejo za peč, in se učijo nar poprej gore na Štajarskem in Krajskem; potem naj izvedó resnico, da ne bojo tako gerdih laži po svetu trosili in nedolžnim dobriga iména jemali.

Iz spodnjega Štajarskega 14. jan. Pri nas jug piha in sneg kopní, da je kaj; alj kaj pomaga, že prepozno, — prešiče sim moral poklati, ker je korenje in repo mi sneg zapadel, zdaj pa je oboje od mraza pokvarjeno in ni za nobeno rabo več.

V Marburgu se je 20. t. m. odperlo novo gledišé.

Iz Černomeljske in Metliške okolice zvémó, da so se 4. t. m. po vsih cerkvah te okrajne zahvalne sv. maše brale za pomoč, ki jo je milostljivi Bog revežem po obilnim daru cesarskim in družih dobrotnikov podelil.

Na Trati je 7. t. m. pogorela zakristija ondašnje cerkve, ki je tudi zlo poškodovana bila; škoda pogoreliga zlatiga in sreberniga cerkv. orodja in mašniga oblačila je velika.

Iz Krajnja. * Ker se od tatvine pri lovstvu divjačine in rib (Wild- und Fischdieberei) čezdalje več sliši, in če bi taka sila še kaj časa terpela, bi se vse čisto postrelilo in polovilo, je naš kantonski poglavar g. Pauker prisiljen, v varstvo lovskih in ribških pravic privoljenja ali licence vpeljati. Kteriga bojo od 1. svečana žandarji zasačili, da divjačino strelja ali ribe loví brez dovolitniga lista od kantonskiga poglavarja podpisaniga, je tat spoznan in bo po postavi kaznovan. Zares je ta naprava potrebna in edina pomoč v sili, ker bi se scer znalo primeriti, da bi sčasoma divjačino in žlahtnejši ribe le samo še v muzeumih viditi zamogli.

Iz Ljubljane. Tisti popotni kupec iz Solnograda, Fric, ki ga je 11. t. m. popoldne volk med Postojno in Planino popadel, je prišel v Ljubljansko bolnišnico se ozdravljat. Tisti volk (ali pa, ker se je poslednji čas več volkov na Notrajnskim prikazalo, morebiti kak drug) se je ravno tisti dan med Postojno in Planino prešičje čede lotil, pa je bil odpoden; ko je po 3 voznikih pregnan imenovaniga kupca izpustil, jo je neki proti Jami pobegnul, je ondi neko kmetico v roko popadel, kateri pride mož na pomoč, da volka potlači in pošlje sina sosedu na pomoč klicati. Ti so potem volka ubili. Čeravno morebiti volk ni bil stekel, je vunder o taki prigodbi vselej zavolj varnosti življenja potrebno, da se rane tako ozdravljajo, kakor da bi bile po stekli živini; — zakaj pa stekljine sumljiviga pobitiga volka niso v Ljubljano za to postavljenimu zdravniku ogledat poslali, ne zapopademo, ker, kakor je popadeni kupec v Ljublj. bolnišnico prišel, bi bilo tudi prav, ako bi bili volka, ki je toliko popadal, po živinozdravniku preiskati dali. — Ces. kralj. davkino vodstvo je dalo na znanje, da se v cesarskih kasah pri enim plačilu ne jemlje nobeniga drobiža več kakor pod 1 goldinarjem.

Novičar iz mnogih krajev.

Po ukazu ministerstva notrajnih oprav od 15. t. m. ne smejo posvetovanja v županijskih zborih nikodar več očitne ali javne biti. — Poglavitna obravnava vsih tistih kazenskih zadev, ki so bile dosihmal porotam izročene, spadajo po novi postavi deželnim sodijam, pri katerih bo, po dokončani prični obravnavi in po zaslišanju deržavniga pravdnika ali zatoženca ali njegoviga zagovornika, 5 zbranih sodnikov z 1 predsednikom krivico ali nekrivico razsodilo in kazin določilo. — Cesar je naukazal, da se imajo dela za poravnanje struge in bregov Drave od njeniga izvira na Tiroljskim in po vsim Koroškim berž berž začeti, da se tako prihodnjim povodnjam v okom pride. — Kar se je za povodnjence na Štajarskim milodarov nabralo, znese blizo toliko, da bo peti del škode vsacimu povernjen; ki so pa imeli le raztergano kočó in slabo zemljiše, ki ga jim je voda poškodovala, bojo pa na boljšim, kot so poprej bili. — Noč in dan kujejo sedaj cesarske kovnice na Dunaji kufreni drobiž. — Ministerstvo je dovolilo, da se knjižica, ki obseže „kmetijski ogledavni nauk“ na cesarske stroške natiskuje in v šole za darilne bukve vpelje. — 1. svečana jenjajo poštné vodije v Krakovi, Černovicah, Tropavi, Solnogradu, v Celjovcu in Ljubljani. — Na Beli na Českim so se zadušili oče, mati in 3 otrok po žerjavici, ktero so si v spavnico djali, jo sogreti. — Napoleon je, ko je tudi narodno stražo po poprejšni osnovi po vsim Francoskim vzdignul in na novo osnoval, 15. dan t. m. deželi novo ustavo samolastno dal na podlagi deržavne osnove od leta 1789, — po ti osnovi se deržave glavár imenuje predsednik, in se izvoli na 10 let. Starašinstvo (senat) obstoji iz 150 mož, ki se ne dajo odstaviti; v postavodajavni zbor izvoli 35.000 volivcov 1 poslanca na 6 let; zbori so vsake 3 mesce in niso očitni; njih pomenki se razglasijo le po zapisnikih.

Milodari.

Gospá Maria Kaučič v Terziču (za Ložko dolino)	2 fl. — kr.
Gosp. Marko Andolšek, kaplan v Žminju v Istrii (za Ložko dolino)	1 » 20 »
Gosp. Jožef Fik, fajmošter v Selcah (za mlinarja Malenska)	2 » — »

Prosimo prav lepo še za milošinj več.